

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Biblische Notizen (τεῦχος 154/2012)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τεύχους ἡ Karin Schörfplin («Genesis 4,7 - ausgelegt von John Steinbeck») συζητᾷ τὸ Γεν. 4 καὶ τὴν πρόσληψή του στὸ ἔργο τοῦ John Steinbeck *East of Eden*. Στὸ πρῶτο μέρος ἡ συγγραφέας ἐκθέτει τὰ ἐξηνηκτικὰ ζητήματα τῆς περικοπῆς καὶ στὴ συνέχεια μετὰ ἀπὸ μιὰ σύντομη εἰσαγωγή στὸ ἔργο τοῦ Steinbeck, *East of Eden*, παρουσιάζει τὸν τρόπο πὸς ἡ ἱστορία τῆς Ἑδέμ προσλαμβάνεται καὶ ἀξιοποιεῖται ἀπὸ τὸν Steinbeck. Ὁ Herbert Migsch, στὴ συνέχεια («Eine Anmerkung zum Vorkommen der nota accusativi im passivischen Niph'al-Satz»), ἐξετάζει τὸ φαινόμενο τῆς nota accusativi, τὸ ὁποῖο ἀπαντᾷ σὲ προτάσεις μὲ ῥῆμα στὴν παθητική.

Ἀκολουθεῖ τὸ σύντομο ἄρθρο τοῦ Stefan Bojowald («Neue Beispiele für Ähnlichkeiten zwischen der ägyptischen und akkadischen Sprache: das negative Bild des Splitters - das Verb "bedecken" in Bezug auf Wolken - die Gewinnung des Begriffes "Sprichwort"»). Σὲ αὐτὸ ἐξετάζονται τρία νέα παράλληλα μεταξὺ τῆς αἰγυπτιακῆς καὶ ἀκκαδικῆς γλώσσας. Τὸ πρόβλημα τῆς τοποθεσίας τῆς ἑλληνιστικῆς/πρώιμης ρωμαϊκῆς Βηθσαϊδᾶ εἶναι τὸ θέμα τῆς μελέτης τοῦ Wolfgang Zwickel, πὸς ἀκολουθεῖ («Das Betsaida-Problem – ein Lösungsvorschlag»). Ὁ συγγραφέας τὴν τοποθετεῖ στὸ κατώτερο ἐπίπεδο τῆς πόλης νότια τῆς περιοχῆς τῆς σημερινῆς ἀνασκαφῆς. Ὁ Uwe F.W. Bauer στὸ ἄρθρο πὸς ἀκολουθεῖ («Strategien gegen den Polytheismus im Psalter an Hand des Umgangs mit dem Wort מַלְאָךְ in den alten Versionen [Q, LXX, Vg, TPs, Syr], im NT und im Midrasch (MTeh)») ἐξετάζει πῶς οἱ ἀρχαῖες μεταφράσεις, ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ τὸ Midrasch ἀντιμετωπίζουν τὰ ψαλμικά ἐκεῖνα χωρία, ὅπου ἀπαντᾷ ἡ λ. מַלְאָךְ καὶ ἡ ὁποία ἀναφέρεται στοὺς θεοὺς προκειμένου νὰ ἀπομακρύνει ὁποιαδήποτε ὕποψία πολυθεΐας.

Ὁ Manfred Görg, στὴ συνέχεια («Weitere Beobachtungen und Aspekte zur Genese des Namens "Israel"»), παρουσιάζει ἓνα ἀρχαιολογικὸ εὑρημα ἀρχαιότερο τῆς στήλης τοῦ Merenptah, ὅπου φαίνεται νὰ διασώζεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἰσραὴλ στὰ ἱερογλυφικά (τὸ μοναδικὸ ὡς τώρα παράδειγμα ἦταν ἐκεῖνο στὴ στήλη τοῦ Merenptah). Τὸ βιβλίον τοῦ Σειράχ εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἁρθρου τοῦ Johannes Marböck, πὸς ἀκολουθεῖ («Einwohnung der Weisheit und das Hauptgebot. Schöpferischer Umgang mit Traditionen im Sirachbuch»). Στὸ πρῶτο μέρος ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὰ ζητήματα, στὰ ὁποῖα ἐπικεντρώνει τὸ ἐνδιαφέρον της ἡ σύγχρονη ἔρευνα, ὅσον ἀφορᾷ στὸ βιβλίον καὶ στὸ δεῦτερο μέρος συζητᾷ δύο ἐπιμέρους ζητήματα. Τὸ πρῶτο εἶναι τὸ Σειρ. 24 καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο συνδυάζει διάφορες παλαιοδιαθηκικὲς παραδόσεις (δημιουργία, ἐκλογή, λατρεία,

νόμος και προφητεία), καθώς και ἡ σύνδεσή του μὲ τὰ ὅσα λέγονται περὶ Λόγου στὸ Ἰω. 1, 1-14. Τὸ δευτέρου ἀφορᾶ στὴ σύνδεση μεταξὺ τῶν ἐντολῶν τοῦ Δτν. 6, 5 καὶ Λευιτ. 19, 18.34 ἀπὸ τῆς μίας καὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Σειράχ ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο ὁ Bernard Gosse («La venue du malheur dans les livres des Rois et le livre de Jérémie») πραγματεύεται τὸν τρόπο πὸς παρουσιάζεται τὸ κακὸ στὸ βιβλίον τῶν Βασιλειῶν καὶ σὲ ἐκεῖνο τοῦ Ἰερεμίας. Στὰ πρῶτα τὸ θέμα τοῦ κακοῦ συνδέεται μὲ τὸ δευτερονομικὸ θέμα τοῦ *hmqwm hzh*. Στὸ δευτέρου ἐμφανίζεται τὸ ἴδιο θέμα σὲ τρεῖς ἐπιμέρους ἐφαρμογές του: στὴν Ἱερουσαλήμ, σὲ κάθε ἄνθρωπο καὶ, τέλος, στὴ Βαβυλώνα. Ὁ Benjamin Kilchör ἐξετάζει στὴ συνέχεια γλωσσικὰ τὸ Ἐξ. 20, 24β καὶ καταλήγει σὲ συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾶ στὴ σωστὴ ἀπόδοσή του, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἱστορία σύνταξης τῆς περικοπῆς Ἐξ. 20, 24-26 («*בְּרִיבְרִיבָה* (Ex 20,24b) - Gottes Gegenwart auf dem Sinai»). Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους ὁ Meik Gerhards συζητᾷ τὴν ἐρμηνεία τῶν K. Schmid καὶ E. Otto στὸ Ἐξ. 2, 1, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Μωυσῆς ἦταν νόθο τέκνο. Ὁ συγγραφέας ἐξετάζει τὰ ἐπιχειρήματα τῶν δύο ἐρμηνευτῶν καὶ καταλήγει πὸς ἡ ἐρμηνεία τους δὲν εὐσταθεῖ («“...und nahm die Tochter Levis” Noch einmal zu Ex 2,1 als Motivation der Aussetzung des Mose. Seine Geburt war unordentlich ...” - wirklich?»).

Early Christianity (τόμος 3, τεῦχος 4/2012)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ ὁ Frances Back ἐξετάζει τὸ ὄραμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου πὸς ἔχει ὁ Στέφανος καὶ περιγράφεται στὸ Πράξ. 7, 54-60 («*Spirituelle Einsicht und geistliche Blindheit. Die Stephanusvision und Test Hiob 52*»). Μολονότι ἡ προηγουμένη ἐρευνα ἐστιάζει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς στὸ περιεχόμενο τοῦ ὄραματος, ὁ συγγραφέας ἀναζητᾷ πιθανὰ παράλληλα στὸ περιβάλλον τῶν Πράξεων καὶ καταλήγει πὸς ἓνα τέτοιο παράλληλο, τὸ ὁποῖο τελικὰ βοηθᾷ στὸ νὰ κατανοηθεῖ καλύτερα τὸ ὄραμα τοῦ Στεφάνου, εἶναι τὸ ὄραμα τῶν θυγατέρων τοῦ Ἰώβ στὴ *Διαθήκη Ἰώβ* 52, ἓνα ἐξωκανονικὸ ἰουδαϊκὸ κείμενο.

Ὁ Carl Holladay, στὴ συνέχεια («*Schweitzer’s Jesus: Crushed on the Wheel of the World?*») συζητᾷ τὶς σημαντικὲς διαφορὰς πὸς ὑπάρχουν μεταξὺ τῆς πρῶτης καὶ τῆς δευτέρας γερμανικῆς ἔκδοσης τοῦ κλασικοῦ ἔργου τοῦ Albert Schweitzer, *Geschichte der Leben-Jesu-Forschung* (1906. 1913). Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ἀλλαγὲς αὐτὲς ὑπαγορεύθηκαν ἀπὸ τὴν θεολογικὴ τοποθέτηση τοῦ Schweitzer καὶ ἀπὸ τὶς ἱστορικοκοινωνικὲς συνθήκες τῆς ἐποχῆς του. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ Wilfried Eisele («*Chronos und Kairos. Zum soteriologischen Verhältnis von Zeit und Ewigkeit in den Pastoralbriefen*»). Ἡ γενιὰ τῶν χριστιανῶν πὸς ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὶς Ποιμαντικὲς Ἐπιστολές, ἔχει ἀναπτύξει μίαν διαφοροτικὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ χρόνο, ὅπου γίνεται ἡ διάκριση σὲς διάφορες περιόδους τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας, οἱ ὁποῖες συνδέονται τώρα μὲ τὴν αἰωνιότητα τοῦ Θεοῦ.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο ὁ Runar M. Thorsteinsson ἐξετάζει τὴν πορεία τοῦ Ἰουστίνου ἀπὸ τὸν στωικισμό καὶ τὸν πλατωνισμό πρὸς τὸν χριστιανισμό, ὅπως τὴν πε-

ριγράφει ὁ ἴδιος ὁ ἀπολογητὴς στὸ ἔργο του *Διάλογος πρὸς Τρούφωνα* («By Philosophy Alone: Reassessing Justin's Christianity and His Turn from Platonism»). Τέλος, ἡ Sara Schultness κάνει μία ἐπισκόπηση τῆς ἐρευνας τῶν ἀραβικῶν χειρογράφων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ διαπιστώνει τὴν ἀπουσία δυτικῶν ἐρευνητῶν ἀπὸ αὐτὸν τὸν τομέα («Die arabischen Handschriften des Neuen Testaments in der zeitgenössischen Forschung: ein Überblick»).

Vigiliae Christianae (τόμος 66, τεῦχος 5/2012)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους («*De Beneficentia: A Homily on Social Action attributed to Basil of Caesarea*») δημοσιεύεται ἓνα ἀνώνυμο ἔργο πὸ ἀποδίδεται στὸ Μ. Βασίλειο καὶ φέρει τὸν τίτλο *De Beneficentia* (Περὶ εὐεργεσίας). Οἱ συγγραφεῖς τοῦ ἄρθρου, Susan Holman, Caroline Macé καὶ Brian J. Matz, συγκρίνουν τὸ χειρόγραφο τοῦ ἔργου (τοῦ 13ου/14ου αἰ., σήμερα στὴν Κρατική Βιβλιοθήκη τοῦ Βερολίνου) μὲ ἀποσπάσματά του σὲ ἀρχαιότερα ἔργα καὶ μὲ ἄλλες πιθανὸν νόθες ἐπιστολὲς τοῦ Βασιλείου καὶ παρέχουν μία νέα κριτικὴ ἔκδοση τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου καὶ τὴν ἀγγλικὴ μετάφρασή του.

Ὁ Mark Edwards, στὴ συνέχεια («Alexander of Alexandria and the *Homousion*»), ἀναδεικνύει τὸ ρόλο πὸ διαδραμάτισε ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας στὴν υἱοθέτηση τοῦ ὄρου «ὁμοούσιος» στὴ Σύνοδο τῆς Νικαίας. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὴ Σύνοδο ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε υἱοθετήσει τὴν ἰδέα τοῦ ὁμοουσίου ἂν καὶ ὁ καθαυτὸς ὄρος ἀπουσιάζει ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἔργα του. Ὁ συγγραφέας ἐπικαλεῖται ἐπίσης τὴ μαρτυρία τοῦ Φιλοστόργου καὶ τῆς ἀνώνυμης βιογραφίας τοῦ Κωνσταντίνου, καθὼς καὶ ἐκείνη τοῦ Ἀμβροσίου Μεδιολάνων. Στὸ ἄρθρο πὸ ἀκολουθεῖ ὁ Karl Olav Sandnes ἀποπειρᾶται νὰ δώσει ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα πῶς οἱ μὴ χριστιανοὶ ἀντιμετώπιζαν τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα, καὶ ὡς παράδειγμα χρησιμοποιεῖ τὸν Ἰουλιανὸ («Christian Baptism As Seen by Outsiders: Julian the Apostate As an Example»). Ὁ σκοπὸς τοῦ ἄρθρου εἶναι διπλός: (α) νὰ καταγράψει τὴν κριτικὴ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ περιβάλλοντος καὶ (β) νὰ διερευνήσει, ἐὰν μέσα σὲ αὐτὴν τὴν κριτικὴ ἀντικατοπτρίζεται ἡ χριστιανικὴ θεολογία περὶ βαπτίσματος ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Οἱ Ὠδὲς Σολομῶντος, καὶ μάλιστα ἡ συγγενεία τους μὲ τὴν ἀποκαλυπτικὴ γραμματεία, εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἄρθρου πὸ ἀκολουθεῖ («*The Odes of Solomon as Apocalyptic Literature*»). Ὁ συγγραφέας του, Michael Anthony Novak, ἐντοπίζει σὲ αὐτὲς διάφορα ἀποκαλυπτικὰ θέματα καὶ διαπιστώνει τὴ θεματικὴ τους συγγένεια μὲ τὴν ἰωάννεια γραμματεία καὶ ἰδιαίτερα τὴν Ἀποκάλυψη, τὴν κατῆχηση περὶ τῶν «δύο ὁδῶν» ἢ τὸν μυστικισμὸ merkabah. Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους ἡ Liesbeth van der Syrt συζητᾷ τὸ *Κατὰ αἰρέσεων* 1.6.3 τοῦ Εἰρηναίου καὶ ὑποστηρίζει ὅτι τὸ συγκεκριμένο χωρίο δὲν ἀντικατοπτρίζει τὶς πραγματικὲς θέσεις τῶν Βαλεντινιανῶν, ἀλλὰ θὰ πρέπει νὰ κατανοηθεῖ στὸ πλαίσιο τῆς πολεμικῆς τοῦ Εἰρηναίου («The Unreliability of Irenaeus's Reference to Syneisaktism [*Adversus Haereses* 1,6,3]»).

Zeitschrift für Theologie und Kirche (τόμος 109, τεύχος 4/2012)

Στο πρώτο άρθρο του τρέχοντος τεύχους («'Glaube' und 'Gerechtigkeit' in Gen. 15,6») ο Matthias Köckert εξετάζει τις έρμηνείες που προτάθηκαν για τὸ Γεν. 15, 6 στὸ μασωριτικὸ κείμενο καὶ τονίζει ὅτι ἡ πίστη τοῦ Ἄβραάμ δὲν παρουσιάζεται ὡς τὸ ἀποτέλεσμα ὄσων λέγονται στὸ στίχο 5 ἀλλὰ μᾶλλον ὡς μία ταυτόχρονη μὲ ἀυτὰ διαδικασία.

Ὁ Jörg Frey, στὴ συνέχεια («Neutestamentliche Wissenschaft und antikes Judentum. Probleme - Wahrnehmungen - Perspektiven»), τονίζει τὴ σπουδαιότητα ποὺ ἔχει ἡ ἀνακάλυψη τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κουμράν στὴν έρμηνεία τῶν καινοδιαθηκικῶν κειμένων καὶ ἰδιαίτερα στὴν καλύτερη γνώση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ, στὴν ἀναζήτηση τῶν ἰουδαϊκῶν ἐπιρροῶν στὴ σκέψη τοῦ Παύλου καὶ στὴν κατανόηση τῶν ἀπαρχῶν τῆς Χριστολογίας. Ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι μιὰ τέτοια ἀναφορὰ στὸ ἰουδαϊκὸ ὑπόβαθρο τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ θεολογικοὺς λόγους, ἀλλὰ ἔχει τὴ σημασία της καὶ γιὰ τὸ σήμερον. Ἀκολουθεῖ τὸ ἄρθρο τοῦ Andreas Stegman, στὸ ὁποῖο παρουσιάζεται ἡ δράση τοῦ ἐπισκόπου Helmut Claß (1913-1998), κυρίως στὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς διακονίας («Helmut Claß und die Diakonie»). Ὁ Claß ὑπῆρξε σημαντικὴ μορφή τοῦ γερμανικοῦ προτεσταντισμοῦ κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 1970 καὶ διευθυντῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας. Ὁ συγγραφέας παρουσιάζει τὸ πὼς ὁ Claß θεωρητικὰ θεμελίωσε καὶ πρακτικὰ ἐφάρμοσε τὸ ἔργο τῆς διακονίας. Ἐντάσσει αὐτὸ τὸ ἔργο μέσα στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο τῆς ἐποχῆς, ἐκεῖνο τῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καὶ περιγράφει, τέλος, τὴν κρίση ταυτότητας στὴν ὁποία στὴ συνέχεια περιῆλθε.

Τὰ δύο τελευταῖα ἄρθρα τοῦ τρέχοντος τεύχους ἔχουν ὡς θέμα τους τὴν προεμφυτευτικὴ γενετικὴ διάγνωση (ΠΓΔ). Στὸ πρώτο, ὁ Martin Hein («Präimplantationsdiagnostik: Überlegungen zur Begründung ihrer Ablehnung aus evangelischer Perspektive») εξετάζει τοὺς θεολογικοὺς λόγους ἀπὸ προτεσταντικῆς πλευρᾶς ποὺ ὀδηγοῦν στὴν ἀπόρριψη αὐτῆς τῆς πρακτικῆς. Ὁ συγγραφέας ἀναλῶει τὸ περιεχόμενο τῶν ὄρων «ἀνθρώπινη ταυτότητα» καὶ «ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια» καὶ περιγράφει τὶς ἐπιπτώσεις ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει μιὰ τέτοια πρακτικὴ στὴν κοινωνία. Στὸ δεύτερο ἄρθρο ὁ Michael Moxter («Präimplantationsdiagnostik: Einige Gründe, warum die Kirche zu einem anderen Urteil kommen sollte») συζητᾷ τὶς θέσεις ποὺ ἀνέπτυξε ὁ Martin Hein στὸ προηγούμενο ἄρθρο, καθὼς καὶ τὶς ὑπόλοιπες ποὺ διατυπώθηκαν στὴ συζήτηση ποὺ διεξάγεται τὸν τελευταῖο καιρὸ στὴ Γερμανία γιὰ τὴν προεμφυτευτικὴ γενετικὴ διάγνωση.

Kerygma und Dogma (τόμος 58, τεύχος 3/2012)

Στὸ πρώτο ἄρθρο τοῦ τρίτου τεύχους τοῦ τρέχοντος τόμου τοῦ περιοδικοῦ ὁ Werner Thiede («Das mystische Apriori im interreligiösen Dialog») προτείνει τὴν ἀξιοποίηση τῆς θεολογίας τοῦ Paul Tillich στὸ διαθρησκευτικὸ διάλογο. Εἰδικότερα θεωρεῖ πὼς ἡ ἀρχὴ τοῦ «μυστικιστικοῦ a priori» τοῦ Tillich ἀποτελεῖ τὴν προ-

υπόθεση τῶν μοντέλων τῆς ἀποκλειστικότητας, τῆς περικώρησης καὶ τοῦ πλουραλισμοῦ ποὺ χρησιμοποιοῦνται σήμερα στὴ θεολογία τῆς θρησκείας. Κατὰ τὴ γνώμη τοῦ συγγραφέα αὐτὴ ἡ ἀρχὴ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐρμηνευθεῖ στὸ πλαίσιο τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας ἀλλὰ τῆς ἴδιας τῆς θεολογίας.

Ἡ οἰκουμενικὴ θεολογία εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἄρθρου ποὺ ἀκολουθεῖ («Dogmatik zwischen den Stühlen?»). Ὁ Hans-Martin Barth παρουσιάζει τὶς βασικὲς τῆς ἀρχὲς καὶ τὰ ζητήματα στὰ ὁποῖα ἐπικεντρώνει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς. Καθὼς στηρίζεται στὴν ἀποδοχὴ τῆς διαφορᾶς καὶ τῆς ποικιλίας τῶν χαρισμάτων, ἡ οἰκουμενικὴ θεολογία μπορεῖ νὰ συμβάλει σημαντικὰ στὸ διαχριστιανικὸ διάλογο. Ἐπιπλέον ἔχοντας χριστολογικὴ καὶ τριαδολογικὴ βάση ἡ οἰκουμενικὴ θεολογία συμβάλλει στὸ διάλογο μεταξὺ τῶν θρησκειῶν καὶ τῶν ἰδεολογιῶν καὶ ἔτσι προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες τῆς στὴν παγκόσμια κοινότητα. Ὁ Karl-Friedrich Wiggermann, στὴ συνέχεια («Der verkopfte Mensch»), συζητᾷ τὸ ἔργο «Monsieur Teste» τοῦ Γάλλου φιλοσόφου Paul Valery καὶ παίρνει ἀφορμὲς γιὰ νὰ σκιαγραφήσει τὶς βασικὲς ἀρχὲς μίας σύγχρονης πρακτικῆς θεολογίας.

Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους ὁ Ulrich H.J. Körtner («Wunsch: Kind») συζητᾷ τὰ ἠθικὰ ζητήματα ποὺ συνδέονται μὲ τὶς σύγχρονες τεχνικὲς τῆς ἀναπαραγωγικῆς ἱατρικῆς καὶ εἰδικότερα μὲ τὸ ζήτημα τῆς προεμφυτευτικῆς γενετικῆς διάγνωσης. Μολονότι ἡ θεολογικὴ καὶ ἠθικὴ κριτικὴ αὐτῶν τῶν πρακτικῶν εἶναι δικαιολογημένη, ὁ συγγραφέας ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας θὰ πρέπει νὰ ξανασκεφεῖ τὴν κριτικὴ τῆς στάση ἀπέναντι στὴν ἐξωσωματικὴ γονιμοποίηση.

Kerygma und Dogma (τόμος 58, τεῦχος 4/2012)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο ὁ Mikkka Anttila («Die Ästhetik Luthers») συζητᾷ τὸ ρόλο ποὺ διαδραματίζει ἡ αἰσθητικὴ στὴ σκέψη τοῦ Λουθήρου. Παρὰ τὴν ἀρχικὴ ἐντύπωση τὸ ὥραιο δὲν ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴ διδασκαλία του, ὅπως γιὰ παράδειγμα σὲ ἐκείνην περὶ δικαιοσύνης ἢ στὸν τρόπον ποὺ κατανοεῖ τὴν πίστη. Γιὰ τὸν Λουθήρο ἡ ὁμορφία στηρίζεται στὸ φῶς, ἕνα φαινόμενο ποὺ εὐχαριστεῖ καὶ πλημμυρίζει τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Rainer Mogg συζητᾷ, στὴ συνέχεια («Wir bleiben [...] bei dem Urteil, daß wir im Glauben den Türken nächstehen»), τὴν πολιτικὴ καὶ θεολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ Ἰσλάμ ἀπὸ τὸν Wilhelm Herrmann στὰ 1915. Ὁ συγγραφέας τὴν συνδέει μὲ τὴν πολιτικὴ κατάσταση κατὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου καὶ μὲ τὴν ἑξαστομικευμένη ἀντίληψη περὶ θρησκείας, τὴν ὁποία ἀνέπτυξε ὁ Herrmann στὴν τελευταία φάση τῆς ζωῆς του. Γιὰ τὸν Herrmann, ὡστόσο, ὑπάρχει πάντοτε ἕνα ἐμπόδιο, τὸ ὁποῖο δὲ μπορεῖ τὸ Ἰσλάμ ποτὲ νὰ ξεπεράσει: τὸ Ἰσλάμ δὲν ἀναγνωρίζει τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ, ὅπως αὐτὴ ἀποκαλύπτεται στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρὰ τὴν ἐγγύτητα ποὺ παρουσιάζει σὲ ἄλλα σημεῖα πρὸς τὸν Χριστιανισμό. Ἡ λεγόμενη «νέα ὀπτικὴ τοῦ Παύλου» καὶ κάποια ἀπὸ τὰ ἀδύναμά τῆς σημεῖα εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἄρθρου τοῦ Mark Seifrid ποὺ ἀκολουθεῖ («Paulus und seine

neue Perspektive»). Ὅσον ἀφορᾷ στὸν τρόπο θεώρησης τῆς χάριτος καὶ τῶν ἔργων νόμου ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, αὐτὴ ἀποκτᾷ νέα προοπτικὴ ἐξαιτίας τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀνάστασης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Στὰ δύο τελευταῖα σύντομα ἄρθρα ἐξετάζεται ἡ σημασία τῆς Θεολογικῆς Διακήρυξης τῆς Barmen (1934) στὸ πλαίσιο τῆς λουθηρανικῆς θεολογίας (Friedrich Beißer, «Leserbrief zu zwei Aufsätzen in *Kerygma und Dogma* 4/2011» καὶ Karl-Hermann Kandler, «Zum Stellenwert der Barmer Theologischen Erklärung»).

Evangelische Theologie (τόμος 72, τεῦχος 5/2012)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἀφιερωμένο στὴ Δογματικὴ καὶ τὴ σημασία της γιὰ τὴν καθημερινὴ πραγματικότητα. Στὸ κύριο ἄρθρο («Ist die Welt unfertig? Über die Wechselwirkungen von Naturwissenschaften und Theologie in den Konzepten der Natur, der Zeit und der Zukunft») ὁ Jürgen Moltmann συζητᾷ τὴ σχέση τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μὲ τὴν θεολογία καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ σημεῖα συνάντησης. Εἰδικότερα ἐξετάζει τὴν ἐπίδραση τῆς ἰουδαιοχριστιανικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς δημιουργίας στὴν σύγχρονη ἀντίληψη γιὰ τὸ χρόνο καὶ τὴ φύση, ὅπως καὶ τὴν ἐπίδραση τῶν σύγχρονων φυσικῶν ἐπιστημῶν στὸ σχηματισμὸ τῆς νέας θεολογικῆς ἰδέας γιὰ μία ἀνοικτὴ στὸ μέλλον πορεία τῆς δημιουργίας. Οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες καὶ ἡ φυσικὴ θεολογία συναντῶνται στὴν περιοχὴ τῆς ἐρμηνείας τῆς φύσης.

Στὴ συνέχεια, ὁ Marco Hofheinz («Der geistgesalbte Christus: Trinitätstheologische Erwägungen zur umstrittenen Geistchristologie») ἀξιολογεῖ κριτικὰ τὴν ἀμφιλεγόμενη ἀγιοπνευματικὴ χριστολογία τοῦ Hans-Joachim Krauss (1918-2000), ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τοῦ ἰουδαιο-χριστιανικοῦ διαλόγου στὴ Γερμανία. Ἐκτὸς τῆς ἐποπῆς τῆς τριαδολογικῆς χριστολογίας ἀξιολογεῖται ὡς δικαιολογημένη ἡ ἔμφαση ποὺ δίνεται ἀπὸ τὸν Krauss στὸ ρόλο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἡ προσπάθεια νὰ μετριάσθῃ ἡ ἀποκλειστικότητα τῆς σχέσης μεταξὺ Πατέρα καὶ Υἱοῦ. Ἐκτὸς τῆς ἄλλης, ἀσκεῖται κριτικὴ σὲ νύοθετικὲς τάσεις ἢ τάσεις ὑποταγῆς τοῦ Υἱοῦ στὸν Πατέρα ἢ τοῦ Πνεύματος στὰ ἄλλα δύο πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, στὸ πλαίσιο μιᾶς ἀγιοπνευματικῆς χριστολογίας, γιατί αὐτὴ παραγνωρίζει τὴν πολυμορφία τῶν σχέσεων τῶν προσώπων τῆς Τριάδος. Ἡ ἐνασχόληση τοῦ Heidegger μὲ τὴν παύλεια ἐσχατολογία εἶναι τὸ θέμα τοῦ ἁρθροῦ τοῦ Markus Höfner, ποὺ ἀκολουθεῖ («Zurück in die Zukunft? Zu Heideggers früher Auseinandersetzung mit der paulinischen Eschatologie»). Ὁ Heidegger νύοθέτησε τὰ κύρια μοτίβα αὐτῆς τῆς πρώιμης ἀνάληψης τῆς παύλειας σκέψης στὴν ὑπαρξιακὴ ἀνάλυση τοῦ Sein und Zeit. Μὲ ἀφορμὴ αὐτὴ τὴν ἐνασχόληση τοῦ Heidegger μὲ τὴν χριστιανικὴ πίστη, ὁ συγγραφέας τοῦ ἁρθροῦ προτείνει μιὰ θεολογικὴ συζήτηση τῆς σκέψης τοῦ Heidegger, ἡ ὁποία ὁμως πρέπει νὰ λαμβάνει ὑπόψη ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστη μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ πλήρως μόνο μέσα στὴ συνάφεια τῆς ἐφαρμογῆς της στὸ παρόν. Τὸ τελευταῖο ἄρθρο εἶναι τοῦ Jürgen Seim («Verheißung - Hoffnung - Gedenken. Geschi-

chtstheologie zwischen Walter Benjamin und Hans-Georg Geyer»). Η θεολογία αντιμετώπιζει σήμερα τὸ πρόβλημα τοῦ ἱστορισμοῦ καὶ ὁ συγγραφέας παραπέμπει σὲ ἓνα λόγο τοῦ Walter Benjamin, τὸν παραθέτει ὁ Hans-Georg Geyer, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴ γνώμη τοῦ συγγραφέα μπορεῖ νὰ δώσει μία λύση.

*Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη, Λέκτορας Κ.Δ.
Τμῆμα Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας, Α.Π.Θ.*

Modern Theology (τόμος 29, τεῦχος 1 Ἰανουάριος 2013)

Ἡ Η.-Ι. Komline στὸ ἄρθρο τῆς μὲ τίτλο «Friendship and Being: Election and Trinitarian Freedom in Moltmann and Barth» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀπαντήσει στὴν κριτικὴ ποῦ ἀναπτύσσει ὁ Moltmann στὸ ἔργο του Trinity and the Kingdom πρὸς τὴ διδασκαλία τοῦ Barth περὶ τῆς θείας ἐλευθερίας, μὲ βάση τὴν προγραμματικὴ συζήτηση τοῦ ζητήματος τῆς θείας ἐλευθερίας στὸ τμῆμα Π/1 τῆς πολύτομης δογματικῆς τοῦ Διαλεκτικοῦ θεολόγου καὶ ἐπίσης μὲ βάση τὴν ἀνάγνωση τῆς θεωρίας τῆς ἐκλογῆς στὸν Barth ἀπὸ τὸν B. McCormack. Βασικὴ ἐπιδίωξη τῆς συγγραφῆς εἶναι νὰ τοποθετήσῃ τὸν Barth στὸ κάδρο τῆς σύγχρονης θεολογίας. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ τίτλο «Love Between Embodiment and Spirituality: Jean-Luc Marion and John Paul II on Erotic Love», ἡ B. Toth ἐξετάζει τὴν τρέχουσα κατανόηση τοῦ φαινομένου τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία προσκαλεῖ σὲ μία θεμελιώδη ἀναθεώρηση ἔναντι τῆς παραδοσιακῆς διάκρισης μεταξὺ τοῦ σαρκικοῦ πάθους καὶ τῆς ἀνώτερης ἄσαρκης πνευματικῆς ἱκανοποίησης. Στὴν ἀπόπειρα αὐτὴ ἀξιοποιεῖ τὴν φαινομενολογία τοῦ J. L. Marion καὶ τὴν θεολογία γιὰ τὴν ἐνώματη ἀγάπη τοῦ Πάπα Ἰωάννη Παύλου τοῦ Β'. Στὴ συνέχεια ὁ John Cavadini μὲ τὸ ἄρθρο του «Trinity and Apologetics in the Theology of St. Augustine» ἐξετάζει ζητήματα τριαδικῆς θεολογίας στὰ ἔργα «ἡ Πολιτεία τοῦ Θεοῦ» καὶ «Περὶ τῆς Τριάδος» τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ἐπιχειρῶντας νὰ ἀναδείξῃ τὸν εὐρύτερο σκοπὸ καὶ τὴν ἐπιδίωξη τοῦ ἱεροῦ συγγραφέα καὶ ὄχι τὴν ἀποκλειστικὰ ἀπολογητικὴ διάθεση ποῦ θεωρεῖται ὡς ἡ βασικὴ ἀφορμὴ συγγραφῆς τους ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἔρευνα. Ὁ J. Rivera στὸ μελέτημά του «Figuring the Porous Self: St. Augustine and the Phenomenology of Temporality» ἐξετάζει τὶς φαινομενολογικὲς δομὲς τοῦ homo temporalis μὲ ἀφειρηγία τοῦ ἔργο τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου. Μὲ δεδομένη τὴν διάκριση ποῦ γίνεται στὸ ἔργο του μεταξὺ ἑνός 'ἑσωτερικοῦ' καὶ ἑνός 'ἔξωτεροῦ' ἑαυτοῦ, ὁ συγγραφέας ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἑσωτερικὴ ἐνότητα τῶν δύο αὐτῶν ὄψεων μέσα ἀπὸ τὴν φαινομενολογικὴ ἀξιολόγηση τῆς σκέψης τοῦ Λατίνου Πατέρα. Ὁ Ryan McDermott στὸ ἄρθρο του «Henri de Lubac's Genealogy of Modern Exegesis and Nicholas of Lyra's Literal Sense of Scripture» μὲ ἀφειρηγία τὴν γενεαλογία ποῦ προσφέρει ὁ de Lubac γιὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐξηγητικὴ παράδοση καὶ τὴν ἐκτίμησή του ὅτι ὁ 14ος αἰ. καὶ τὸ ἔργο τοῦ Νικόλαου Λύρας ἀποτελέσαν τοὺς βασικοὺς παράγοντες τῆς ὑποβάθμισης τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἀλληγορίας, ἀναρωτιέται πῶς θὰ ἦταν τὰ πράγματα· ἂν ὁ συγκεκριμένος συγγραφέας μποροῦσε νὰ κατανοηθεῖ ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρὰ, ὡς ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργο

θά αποτελούσε μία ιδιαίτερα έπιτυχή απόπειρα νά επανεξεταστεί τὸ βιβλικὸ κείμενο, ἡ ἱστορικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ θεολογικὴ ἐξηγητικὴ σὲ μία ἄρμονικὴ ἐνότητα. Τέλος, ὁ Leonard Aldea στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «The Implicit Aporphaticism of Dada Zurich: A Spiritual Quest by Means of Nihilist Procedures» ἐπικεντρώνεται στοὺς βασικοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ρεύματος τοῦ Dada Zurich καὶ στὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν καλλιτεχνικὴ ἔκφραση τοῦ ρεύματος αὐτοῦ καὶ τὴν ἔννοια τοῦ βυζαντινοῦ ἀποφατισμοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ χρησιμοποιεῖται ὡς κλειδὶ κατανόησης αὐτῆς τῆς ιδιόρρυθμης, ἀντισυμβατικῆς πνευματικῆς κίνησης.

The Ecumenical Review (τόμος 64, τεῦχος 3 Ὀκτώβριος 2012)

Τὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ ἔχει ὡς γενικὸ θέμα τὸ «Gendered Perspectives: ‘God of life, lead us to justice and peace’», καὶ περιλαμβάνει σειρὰ ἄρθρων μὲ σχετικὸ περιεχόμενο. Ἡ Aruna Gnanadason μεταξὺ ἄλλων στὸ κείμενό της μὲ τίτλο «Violence against Women is Sin: God of life, accompany us on our journey toward a World free of Violence», ἀφοῦ ἐξετάσει τὴν ἔλλειψη δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης στὸν κόσμον ἀπέναντι στὶς γυναῖκες, θά ἀναφερθεῖ στὴ σχετικὴ συμβολὴ τοῦ ΠΣΕ πρὸς τὴν κατεύθυνση διαμόρφωσης τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων στὸ πλαίσιο τῶν ἐπιμέρους Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀναβάθμιση τῆς θέσης τῶν γυναικῶν. Στὸ ἄρθρο μὲ τίτλο «We demand bread and roses when we are hired: Gender justice in Workplaces: A feminist ethical approach» ἡ F. L. Moyo μὲ ἀφορμὴ κάποια περιστατικὰ σεξουαλικῆς παρενόχλησης σὲ βάρος τῶν γυναικῶν στὸ κῶρο ἐργασίας τους, χρησιμοποιεῖ φεμινιστικὰ κριτήρια ἐρμηνευτικῆς, προκειμένου νά ἀναλύσει τὰ φαινόμενα αὐτά, προσφέροντας μία θεολογικὴ θεώρηση τοῦ ζητήματος τοῦ φύλου καὶ τῆς ἐργασίας μὲ βάση σχετικὲς βιβλικὲς ἀναφορές. Ἡ Rebecca Peters στὸ ἄρθρο της «Feminist Critical Discourse on Globalization, Economy, Ecology and Empire» ἐπιχειρεῖ μία πρώτη κριτικὴ ἀξιολόγηση τῆς παγκοσμιοποίησης καὶ ἄλλων σχετικῶν ζητημάτων μέσα ἀπὸ μία φεμινιστικὴ προοπτικὴ, ἀναδεικνύοντας τὶς μονομέρειες καὶ τὰ ἀδιέξοδα τοῦ νεο-φιλελεύθερου μοντέλου οἰκονομίας. Ἡ M. Kurian στὴ μελέτη της «An Ecumenical framework for a Liberative Human Sexuality: Toward a Culture of justice and peace» χρησιμοποιώντας τὴν ἔμφυλη προοπτικὴ ἐξετάζει τρεῖς θεμελιώδεις ἀξίες (π.χ. τὸ κάλεσμα πρὸς τὴν πανανθρώπινη «ἐνότητα» καὶ τὴν ὀλιστικὴ πράξη κ.λπ.), προκειμένου νά ἀναδείξει ὅτι ἡ ἀνθρώπινη σεξουαλικότητα ὡς προβληματικὴ δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὶς ἀνησυχίες τῆς Οἰκουμενικῆς Κίνησης. Τὸ ἀφιέρωμα ἐμπλουτίζεται καὶ μὲ ἄλλα ἐξίσου ἐνδιαφέροντα ἄρθρα, ὅπως τὰ «My mother who fathered me: the road to justice and peace is paved with positive masculinities» (R. Hewitt), «Women oppressing women: The cultivation of Esprit de Corps in Xirilo (Womens Association) of the UCCSA in Mozambique» (S. Macule, S. Nadar) κ.ἄ. Τὸ τεῦχος περιλαμβάνει ἐπίσης πλούσια ἀναφορὰ σὲ οἰκουμενικὰ γεγονότα καὶ δραστηριότητες (π.χ. στὸ Ὅσλο, στὸ Ρίο), ὅπως ἐπίσης καὶ ἀξιόλογες βιβλιοπαρουσιάσεις καὶ βιβλιοκρισίες.

International Review of Mission (101.2 [395] Νοέμβριος 2012)

Τὸ τρέχον τεύχος τοῦ περιοδικοῦ φιλοξενεῖ τὶς ἀνακοινώσεις καὶ τὰ σχετικὰ κείμενα ἀπὸ τὴν πρόσφατη Συνδιάσκεψη τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ἱεραποστολὴ καὶ τὸν Εὐαγγελισμό τοῦ ΠΣΕ, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα στὴν Κρήτη τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2012 καὶ κατέληξε στὴν νέα οἰκουμενικὴ διακήρυξη πάνω στὸ θέμα μὲ τὸ κείμενο «Together towards life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes». Τὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἀφιερώματος περιλαμβάνει τοὺς σχετικούς χαιρετισμοὺς τῶν διοργανωτῶν καὶ ἐπισήμων ἐκπροσώπων καὶ μία εἰσαγωγικὴ ἀναφορὰ στὸ νέο κείμενο γιὰ τὴν Ἱεραποστολὴ καὶ τὸν Εὐαγγελισμό. Ἡ πρώτη ἐνότητα μὲ τίτλο «Breath of fire: Transforming Spirituality» περιλαμβάνει κείμενα ὅπως «Trasformative Spirituality and Mission» (R. Ponce), «Pneumatological Foundations for Mission» (O. Onyiah), «Creation and Mission» (E. Conradie) κ.ά. Στὴ δεύτερη ἐνότητα μὲ θέμα «Salt of Earth: Mission from the Margins» περιλαμβάνονται ἄρθρα, ὅπως «Sight for the blind?» (J. Chambe), «Mission as healing and reconciliation» (T. Christiani), κ.ά. Στὴν ἐπόμενη ἐνότητα μὲ τὸν τίτλο «Water of Life: Speaking the Truth in Love» συναντᾶμε κείμενα ὅπως «From Babel to Pentecost: The Changing Landscape and its implications for the Church's Witness: water of life» (Κ. Πεκρίδου), «Introducing Evangelism in the New Affirmation» (R. Wallace) κ.ά. Ἡ τελευταία ἐνότητα μὲ τὸν τίτλο «Wind of Change: Church on the move» περιλαμβάνει ἄρθρα ὅπως «Winds of Change: An Orthodox point of view» (Vl. Fedorov), «Commissioned by Christ: From the Mountain to the World- unto Kingdom» (Ἐπίσκοπος Εἰρηναῖος) κ.ά. Τὸ τεύχος ὁλοκληρώνεται μὲ σημαντικὲς βιβλιοκρισίες καὶ βιβλιοπαρουσιάσεις.

Σύναξη (τεύχος 124, Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 2012)

Τὸ τρέχον τεύχος τοῦ περιοδικοῦ ἔχει ὡς θέμα: «Ἡ Ἐκκλησία στὸν δημόσιο χῶρο». Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ ἀφιερώματος μὲ τίτλο «Ἡ ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία ἀπέναντι σὲ ἰδεότυπους τοῦ δημόσιου χῶρου» ὁ π. Βασ. Θεομὸς ἀποπειρᾶται μίᾳ εἰσαγωγικῆ θεώρηση τοῦ σχετικοῦ ζητήματος, προκειμένου νὰ ἀνιχνεύσει τὶς ἐνδεχόμενες ριζικὲς μεταβολὲς στὸν δημόσιο χῶρο ὑπὸ τὴν μορφή ἰδεοτύπων (π.χ. χωριό, πόλη, μεταπόλη κ.λπ.), ἔτσι ὥστε νὰ προκαλέσει τὸν ἀντίστοιχο θεολογικὸ καὶ ποιμαντικὸ προβληματισμό. Στὴ συνέχεια παρατίθεται σὲ μετάφραση ἀπὸ τὰ γερμανικὰ ἓνα κείμενο μὲ τίτλο «Ἡ Θρησκεία στὸν Δημόσιο Χῶρο» τοῦ σημαντικοῦ Γερμανοῦ στοχαστῆ Γιούργκεν Χάμπερμας, στὸ ὁποῖο προσφέρεται μεταξὺ ἄλλων σχετικὴ συζήτηση καὶ ἐπιχειρηματολογία ὑπὲρ τῆς παρουσίας τῶν θρησκειῶν στὸ δημόσιο χῶρο καὶ τῆς συμμετοχῆς τους στὸ δημόσιο διάλογο, ἡ ὁποία ὡστόσο προβάλλει καὶ ἀναγκαῖες ὑποχρεώσεις γιὰ τοὺς πολῖτες τοῦ σύγχρονου κράτους (τόσο τοὺς ἔνθεους ὅσο καὶ τοὺς ἄθεους). Στὴ συνέχεια παρατίθεται στὸ πλαίσιο τῆς διαλογικῆς συζήτησης μὲ τὸ ἔκτενὲς αὐτὸ μελέτημα τοῦ Γερμανοῦ στοχαστῆ, τὸ κείμενο τοῦ Ν. Κοκοσαλάκη «Ἡ Θρησκεία στὸν Δημόσιο Χῶρο. Σχόλιο στὸ ἄρθρο τοῦ Γιούργκεν Χάμπερμας» ὁ ὁποῖος ἀναδεικνύει τὰ

δυνατά σημεία τοῦ κειμένου ἀλλὰ καὶ κάποιες ἀδυναμίες, ὅπως π.χ. τὸ ἔντονο θεωρητικὸ πλαίσιο μέσα στοῦ ὁποῖο λαμβάνει χώρα ἡ ὄλη συζήτηση, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ δημόσια πολιτικὴ χρῆση τοῦ λόγου θεωρεῖται ὡς ὑπὲρ τὸ δέον λογικὴ ἀπ' ὅ,τι φαίνεται ὅτι ἰσχύει στὴν πραγματικότητα. Ὁ Στ. Τσακυράκης στοῦ ἄρθρου τοῦ «Ἡ ἀπαίτηση γιὰ κοσμικὸ δημόσιο λόγο. Σκέψεις μὲ ἀφορμὴ τὸ ἄρθρο τοῦ Χάμπερμας» προσφέρει τὴν δική του κριτικὴ ἀνάγνωση στοῦ σχετικὸ κείμενο, εἰδικὰ σὲ σχέση μὲ τὴν θέση ποὺ διατυπώνεται γιὰ τὴν ἀπαίτηση τοῦ φιλελεύθερου κράτους νὰ ὀριοθετεῖται ὁ δημόσιος λόγος σὲ ἀποκλειστικὸ κοσμικὸ πλαίσιο, καὶ τὸν περιορισμὸ ποὺ μία τέτοια θέση ἐπιβάλλει στὴν ἔκφραση τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων. Ὁ Β. Ξυδιᾶς στὴ δική του συμβολὴ στοῦ σχετικὸ διάλογο μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ «Κράτος καὶ ἀλήθεια» ἐξετάζει τὴν ὄλη προβληματικὴ ἐπιχειρῶντας νὰ ἀναδείξει τὴν κεντρικὴ ἔγνοια τοῦ συγγραφέα τοῦ κειμένου ποὺ εἶναι ἡ ἀνησυχία του γιὰ τὸ μέλλον τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐκκοσμίκευσης στοῦ πλαίσιο τῆς ὁποίας καλοῦνται οἱ θρησκευτικὲς κοινότητες νὰ διατυπώνουν τὶς ἀπόψεις τους, καθὼς μία ἰδιώτευση τῆς θρησκευτικῆς παράδοσης θὰ ἄφηνε ἐνδεχομένως κολοβὴ τὴν κοινωνικὴ συνοχὴ καὶ συγκρότηση. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μὲ ἀφορμὴ τὸ μελέτημα τοῦ Χάμπερμας μὲ τίτλο «Φοβοῦ τοὺς φιλοσόφους καὶ δῶρα φέροντες», ὁ π. Εὐδ. Γκανᾶς μὲ ἀφορμὴ τὸ διαφωτιστικὸ προτάγμα γιὰ χωρισμὸ τῆς δημόσιας ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ σφαῖρα καὶ τὴν ὑπαγωγή τῆς θρησκείας στὴν δευτέρη προσπαθεῖ νὰ ἀξιολογήσει τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Γερμανοῦ στοχαστῆ στὴν ἀναγκαιότητα ὅλων τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων γιὰ ἰσοτίμη πρόσβαση στὴ δημόσια ἐπιχειρηματολογία. Ὁ Μ. Πάγκαλος στὴ δική του συμβολὴ μὲ τίτλο «Γιὰ τὴ μετάφραση τῶν κοινῶν σημασιῶν» θὰ κάνει λόγο γιὰ τὴ σχετικὴ ἀναγκαιότητα τῆς μετάφρασης τῶν θρησκευτικῶν περιεχομένων καὶ εἰδικὰ τῶν προδομένων χριστιανικῶν σημασιῶν καὶ ἀξιῶν, οἱ ὁποῖες ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπιβιώνουν στὸν κοινὸ κώδικα τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν (τῆς ἐμπράγματης ἀξίας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, τῆς ἀγάπης κ.λπ.) τοῦ ἀποχριστιανοποιημένου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Στὸ τελευταῖο κείμενο τοῦ ἀφιερώματος μὲ τίτλο «Τὸ αἶτημα τοῦ Χάμπερμας καὶ τὸ χρέος τῶν Χριστιανῶν» ὁ Ν. Μανωλόπουλος μὲ ἀφετηρίαν τὸν σαφῆ διαχωρισμὸ ποὺ ἐπιβάλλει ὁ πολιτικὸς φιλελευθερισμὸς μεταξὺ κράτους καὶ δημόσιας σφαίρας, ἐπιθυμεῖ νὰ θέσει ὀρισμένα ἐρωτήματα ποὺ ἀφοροῦν στὴ συμμετοχὴ τῶν Χριστιανῶν στὴ δημόσια σφαῖρα (π.χ. ποῖο εἶναι τὸ κίνητρο συμμετοχῆς τους;) μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ στὰ θεολογικὰ ρεύματα ποὺ σχετίζονται πρὸς τὴ συζήτηση αὐτὴ (π.χ. τὴ σκέψη τοῦ S. Hauerwas). Στὴ συνέχεια δημοσιεύεται κείμενο τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ ποὺ θέτει ὀρισμένα ἐρωτήματα πρὸς τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ ἀφορμὴ ἐπιμέρους ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ποὺ ἔχουν ἀνακύψει τὸ τελευταῖο διάστημα (π.χ. τὸν τρόπο ἐκλογῆς ἐπισκόπων, τὴν στάση ἐκκλησιαστικῶν προσώπων ἐναντι τῆς «Χρυσῆς Αὐγῆς» κ.ἄ.). Ὁ Θ. Ν. Παπαθανασίου στοῦ ἄρθρου ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Ἐνας Ἰάπωνας δίχως οχιστὰ μάτια. Ἅγιος Νικόλαος Κασάτιν: ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησή του» προσφέρει μίαν σύντομη ἐπισκόπηση τῆς ἱεραποστολικῆς δράσης στὴν Ἰαπωνία, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πλέον ση-

μαντικούς σύγχρονους χριστιανούς ιεραποστόλους, τοῦ Νικολάου (κατὰ κόσμον Ἰβάν Ντιμιτρεβιτς) Κασάτιν (1836-1912) μὲ ἀφορμὴ συμπλήρωσης 100 ἐτῶν ἀπὸ τὴν κοίμησίν του. Ὁ π. Π. Τσαούσης στὸ ἄρθρο του «Κέλτικα Κανονολόγια» προσφέρει μίαν σύντομη περιγραφή μιᾶς ἰδιαίτερα σημαντικῆς ἰδιοτυπίας τῶν Κελτικῶν Ἐκκλησιῶν, πού ἀφορᾶ στὰ λεγόμενα Κανονολόγια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐγχειρίδια πού χρησιμοποιοῦνταν ἀπὸ τοὺς ἐξομολόγους στὴν ἄσκηση τῶν καθηκόντων τους. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ χρονικὰ γιὰ συνέδρια καὶ σημαντικὲς βιβλιοκρισίες.

Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρηση τοῦ Μεταπτυχιακοῦ Προγράμματος «Σπουδὲς στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία» (τόμος Β', 2011)

Κυκλοφόρησε πρόσφατα, ὁ Β' τόμος τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδας τοῦ ΜΠΣ «Σπουδὲς στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία» τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνοικτοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ τόμος εἶναι ἀφιερωμένος στὸ πρόσωπο τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα γιὰ τὴν πολὺπλευρη συμβολή του στὴν Ἐκκλησία καὶ θεολογία. Μετὰ τὸ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα τοῦ Ἱ. Ἀθ. Ἀντωνόπουλου, ὁ Σταῦρος Γιαγκάζογλου στὸ κείμενό του «Ἰωάννης Ζηζιούλας, Μητροπολίτης Περγάμου. Ὁ οἰκουμενικὸς θεολόγος τῆς Ὁρθοδοξίας» προσφέρει μίαν συνοπτικὴ εἰκόνα τῆς σταδιοδρομίας καὶ τοὺς βασικοὺς ἄξονες τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου. Τὸ πρῶτο αὐτὸ κείμενο συνοδεύεται ἀπὸ ἓνα παράρτημα τῆς βασικῆς ἐλληνόγλωσσης καὶ ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας τοῦ Μητροπολίτη ἀπὸ τὸν Νικόλαο Ἀσπρούλη. Ἡ Σπυριδοῦλα Ἀθανασοπούλου-Κυπρίου στὸ ἄρθρο της «Ὁ δοξολογικὸς χαρακτῆρας τῶν λογοτεχνικῶν κειμένων καὶ ἡ ἔριδα σχετικὰ μὲ τὶς διδασκαλίαι τοῦ Εὐνομίου» ἀποπειρᾶται μίαν ἐκ νέου συζήτηση τῆς διάκρισης ἀνάμεσα στὴ θεολογικὴ καὶ μὴ θεολογικὴ γλῶσσα πού πρωτοεμφανίζεται κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς ἔριδας τοῦ Εὐνομίου, ἐπιθυμώντας νὰ τονίσει ὅτι στὸ ἐπίκεντρο τῆς ἔριδας αὐτῆς βρίσκεται μίαν διαφορὰ στὴν κατανόηση τοῦ χαρακτῆρα τῆς γλώσσας, νὰ δείξει ὅτι στὴν ὀρθόδοξη θεολογία δὲν ὑφίσταται γλῶσσα πού νὰ μὴν μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ θεολογικὰ καὶ ὅτι ἡ ὄντολογικὴ ἐμμονὴ στὴ διάκριση μεταξὺ θεολογικῆς καὶ μὴ γλώσσας ἐπαναλαμβάνει τὸ σχετικὸ ἐπιχείρημα τοῦ Εὐνομίου. Ὁ Ἀθανάσιος Ἀντωνόπουλος στὴ μελέτη του μὲ τίτλο «Βιβλικὴ θεολογία - ἔρμηνεία καὶ ἀσκητισμὸς» ἐπιχειρεῖ μίαν ἀναλυτικὴν προσέγγιση τοῦ ἔρμηνευτικοῦ-θεολογικοῦ μοντέλου τοῦ ἀσκητισμοῦ, τὴν παραδειγματικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μοντέλου αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἓνας ἀσκητὴς-ἅγιος μπορεῖ νὰ καταστῆ ζωντανὸ ὑπόμνημα βιβλικῆς καὶ θεολογικῆς ἔρμηνείας. Στὸ κείμενον πού ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Τὸ ἀνυπόφορο ἠθικὸ σκάνδαλον τῆς Ἐνσάρκωσης τοῦ Λόγου καὶ ὁ θρησκευτικὸς πειρασμὸς τῆς ἀποσάρκωσός Του» ὁ Χαράλαμπος Βέντης στοχάζεται πάνω στὸ θεολογικὸ ἐγχείρημα τῆς χειραφέτησης τῆς ὄντολογίας ἀπὸ τὴ γνωσιολογία. Στὸ κείμενό του ὁ συγγραφεὺς ἀποσκοπεῖ νὰ καταδείξει ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι χώρος ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ εὐαγγέλιον πηγὴ ἀναστάτωσης τοῦ κόσμου, παράγων δυναμικῆς ἀνανέωσης τῆς Ἰστορίας. Ὁ

Σταῦρος Γιαγκάζογλου στο μελέτημά του με τίτλο «Θεολογική και ἐκκλησιολογική θεώρηση τοῦ διαλόγου μεταξύ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν» ἐπιχειρεῖ μία θεολογική ἐπισκόπηση καὶ ἀξιολόγηση τοῦ διαλόγου στο πλαίσιο τῆς Οἰκουμενικῆς Κίνησης μεταξύ Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπειτα ἀπὸ δεκαπέντε αἰῶνες ἀμοιβαίας ἀποξένωσης καὶ καχυποψίας ἡ νέα περίοδος σχέσεων ἐπιχειρεῖ νὰ διευκρινίσει τὶς θεολογικὲς ἐκατέρωθεν παραδόσεις σὲ σχέση πρὸς τὸ χριστολογικὸ δόγμα. Παρὰ τὴν ἀμοιβαία κατανόηση μεταξύ τῶν δύο παραδόσεων δὲν ἔχει ἀκόμη λάβει χώρα μία ἀπόπειρα ἄρσης τῶν ἀναθεμάτων καὶ ἀποκατάστασης τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας, γεγονός πὸ ὑποδηλώνει ὅτι ὁ διάλογος ἔχει σημαντικὴ πορεία νὰ διανύσει ἀκόμη. Ὁ Σωτήριος Δεσπότης στο ἄρθρο τοῦ «Ὁ σκοπὸς συγγραφῆς καὶ ἡ ῥητορικὴ στρατηγικὴ τῆς Πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου» ἀναδεικνύει τὸ συμβουλευτικὸ χαρακτῆρα τῆς παύλειας αὐτῆς ἐπιστολῆς, ἡ ὁποία προτρέπει τοὺς παραληπτές σὲ πλήρη ἀποστασιοποίηση ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ περιβάλλον ἀλλὰ καὶ σὲ ἱερὸ πόλεμο πρὸς τοὺς κοσμοκράτορες τοῦ σκότους. Στο ἄρθρο με τίτλο «Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή σὲ μετάβαση. Τὸ νέο πρόγραμμα Σπουδῶν. Ὑπερβάσεις καὶ Ἀντινομίες», ὁ Πολύκαρπος Καραμούζης προσφέρει μία προσεκτικὴ ἀξιολόγηση γιὰ τὸ νέο Πρόγραμμα Σπουδῶν, ἀναδεικνύοντας τὴν ἰδιαίτερη ἐπιστημονικὴ ἐπάρκεια στὴν προσέγγιση τῶν ἐπιμέρους θεωρητικῶν προϋποθέσεων καὶ τῶν διδακτικῶν στόχων. Ὁ Grammenos Karanos στὴ μελέτη τοῦ «Macarie the Hieromonks Cultivation of the Kalophonic Heirmos in Romania» ἐξετάζει τὴ συμβολὴ τοῦ Μακάριου Ἱερομονάχου στὴν μετάδοση καὶ καλλιέργεια τοῦ συγκεκριμένου μουσικοῦ εἴδους στὴ Ρουμανία στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα. Ὁ συγγραφέας μελετᾷ τὶς συνθέσεις πὸν περιέχονται στὴ βασικὴ συλλογὴ τῶν ἑλληνικῶν καλοφωνικῶν εἰρμῶν πὸν μεταφράστηκαν ἀπὸ τὸν Μακάριο στὰ ρουμανικά, ἀναδεικνύοντας τὴν σπουδαιότητα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἱερομονάχου στο εἶδος τῶν καλοφωνικῶν εἰρμῶν. Ἡ Ἑλένη Κασσελοῦρη-Χατζηβασιλειάδου στο ἄρθρο τῆς «Women, Orthodox theological Education and Post-Modernity» ἐπιχειρεῖ μία κριτικὴ παρουσίαση τοῦ ρόλου τῶν γυναικῶν στὴν σύγχρονη ὀρθόδοξη θεολογικὴ ἐκπαίδευση ἀπέναντι στὶς προκλήσεις τῆς μετα-νεωτερικότητας. Ὁ Γεώργιος Νεκτάριος Λόνς στο κείμενό του «Ἡ ἱστορία τῆς Σερβικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν Αὐстроουγγαρία. Ἡ περίπτωση τῆς μητροπόλεως Καρλοβακίων» ἐξετάζει τὴν προσπάθεια τῶν Σέρβων ὅσοτετα ἀπὸ τὴν μετοίκησίν τους τὸ 1690 στὴν μητρόπολη τῶν Καρλοβακίων, ἀφοῦ ὀργανώθηκαν σὲ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ βία νὰ διατηρήσουν τὴν αὐτονομία τους στο ὄχι καὶ τόσο φιλόξενο περιβάλλον τῆς Αὐстроουγγαρίας. Στο ἄρθρο «Ὁφεις τοῦ χρόνου στο νεωτερικὸ καὶ μετανεωτερικὸ περιβάλλον» ὁ Κωνσταντῖνος Μαντζανάρης συζητεῖ τὸ νόημα τῆς χρονικότητας στὴ νεωτερικὴ καὶ μετανεωτερικὴ ἐποχὴ, ἐκφράζοντας ὑπαρξιακὲς ἀναζητήσεις πὸν διαμορφώνουν τὴν ἱστορικότητα καὶ τὴν ἀφηγηματικὴ μετα-ἱστορία τοῦ ὑποκειμένου στὶς ἀντίστοιχες περιόδους. Ὁ Ἀναστάσιος Μαράς στο «Ψευδοπροφῆτες καὶ ψευδαπόστολοι στὴ χριστιανικὴ γραμ-

ματεία τῶν πρώτων αἰώνων» ἀποπειρᾶται μία γενεαλογία τοῦ φαινομένου καὶ τοῦ ὄρου τοῦ ψευδοπροφήτη σὴν πρώιμη χριστιανικὴ γραμματεία, ἀναφερόμενος μεταξὺ ἄλλων στὸ κίνημα τοῦ Μοντανοῦ καὶ τὸν Ἰγνάτιο Ἀντιοχείας καὶ Εἰρηναῖο Λυώνος, οἱ ὅποιοι πρώτοι χρησιμοποίησαν καὶ καθιέρωσαν ἀντίστοιχα τὸν ὄρο «αἰρετικός», γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὰ φαινόμενα αὐτά. Ὁ Ἀθανάσιος Μελισσάρης στὸ ἄρθρο του «Ἡ ψυχοσωματικὴ ἀποσάθρωση τοῦ ἀλκοολικοῦ. Οἱ πνευματικὲς διαστάσεις μιᾶς χρόνιας κρίσης», ἀφοῦ περιγράψει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὶς ἐπιπτώσεις τοῦ μεγαλύτερου ἴσως ψυχοκοινωνικοῦ προβλήματος, τοῦ ἀλκοολισμοῦ, ἐπιχειρεῖ ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία τῆς ποιμαντικῆς ψυχολογίας, νὰ διανοίξει τὸν ἀλκοολικὸ ἄνθρωπο σὴν πνευματικότητα, ἡ ὁποία χωρὶς νὰ εἶναι πανάκεια θὰ μπορούσε νὰ συμβάλλει στὸ ἐπίπεδο ψυχολογικῆς στήριξης τοῦ ἀσθενοῦς. Ὁ π. Δημήτριος Μπαθρέλλος στὸ μελέτημά του «St Nicholas Cabasilas, understanding of the life in Christ and its Contemporary Significance» ἐστιάζει στὴ μυστηριολογικὴ θεολογία τοῦ «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς» ἔργου τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴ θεραπεία τοῦ πτωτικοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς συμμετοχῆς στὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Χρίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐρμηνεία τοῦ συγγραφέα ἡ μυστηριακὴ πνευματικότητα, ὅπως περιγράφεται στὸ σχετικὸ ἔργο, ὀφείλει νὰ συνδέεται πρὸς τὴ συστηματικὴ προσπάθεια τῆς ὑπακοῆς στὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐπεκτείνεται σὲ ὅλες τὶς πτυχὲς τοῦ ἀνθρώπινου βίου. Ὁ Γεράσιμος Παγουλάτος μὲ τὴ μελέτη τοῦ «The two-zone icon (The Nativity and the Baptism) of the Byzantine Museum in Athens: A unique post-Byzantine iconographic evidence of the preservation of an Ancient Tradition» ἐξετάζει μεταξὺ ἄλλων τὶς ἀνεξερεῖνες λειτουργικὲς πηγὲς τῆς δίζωνης ὑστερο-βυζαντινῆς εἰκόνας τῆς Γέννησης καὶ τῆς Βάπτισμας τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν. Πιὸ συγκεκριμένα ἐξετάζει τὴν ἀρχαία παράδοση σύνδεσης τῶν δύο αὐτῶν γεγονότων, ἐνῶ ἀναδεικνύει τὴν σημασία ποὺ ἔχει γιὰ τὴν βυζαντινὴ εἰκονογραφία ἡ διαχρονικὴ διατήρηση τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ ἱστορίας καὶ μεταφυσικῆς σὴν ὀρθόδοξη σκέψη σὴν προοπτικὴ τῶν προκλήσεων τοῦ παραδοσιακοῦ δυτικοῦ ὀρθολογισμοῦ τοῦ 20οῦ καὶ 21οῦ αἰῶνα. Ὁ Ἀθανάσιος Ν. Παπαθανασίου στὸ ἄρθρο του «Liberation perspectives in Patristic Thought. An Orthodox approach» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει ὀρισμένους παραμέτρους τῆς πατερικῆς σκέψης, οἱ ὁποῖες μποροῦν νὰ τροφοδοτήσουν ἕναν σημαντικὸ θεολογικὸ στοχασμὸ γιὰ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ νὰ ἐμπνεύσουν τὴν χριστιανικὴ μαρτυρία σήμερα, σὴν προοπτικὴ ἑνὸς διαλόγου τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας μὲ τὴ θεολογία τῆς Ἀπελευθέρωσης. Στὸ κείμενο «Οἱ διαμάχες σχετικὰ μὲ τὴν ἡμερομηνία ἐορτασμοῦ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου σὴν Ἀρχαία Ἐκκλησία», ὁ Ράντομιρ Πόποβιτς προσφέρει μιὰ περιεκτικὴ ἐπισκόπηση τῆς συζήτησης ποὺ διήρκεσε γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα σὴν Ἀρχαία Ἐκκλησία σὲ σχέση μὲ τὴν ἡμερομηνία ἐορτασμοῦ τῆς Ἀνάστασης καὶ τὰ κριτήρια ποὺ ἔθεσε ἡ Ἐκκλησία μέσῳ τῆς Ἀΐ Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τῆς. Ὁ Ἡλίας Τεμπέλης στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Ἦ μόνε σὺ γὲ περὶ τούτων

οὕτως ἀκρίτως ἐν μέσῃ τῇ γραμματικῇ λέσχη φιλοσοφεῖν καὶ θεολογεῖν θρασυνομενε! Ὅφεις τῶν σχέσεων τῆς Γραμματικῆς καὶ τῆς Φιλοσοφίας μετὰ τὴν θεολογία κατὰ τοὺς Εὐγένιο Βούλγαρη καὶ Νεόφυτο Καυσοκαλυβίτη» ἐξετάζει μέσα στὸ πλαίσιο τῆς μακροχρόνης διαμάχης μεταξὺ τῶν δύο στοχαστῶν τὸν τρόπο πὺ δὲ Βούλγαρης ἀντιλαμβάνεται τὴν ὑπεροχὴ τῆς Φιλοσοφίας ἐναντι τῆς Γραμματικῆς καὶ ὄλων τῶν ἐπιμέρους ἐπιστημῶν καὶ τὴν ἀπόπειρά του νὰ κωδικοποιήσει μία ἐπιχειρηματολογία ὑπὲρ τῆς διατύπωσης ἀποδεικτικῶν συλλογισμῶν σὲ σχέση μετὰ τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χρῆστος Τερέζης στὸ κείμενό του «Πρὸς ἓναν ὀρισμὸ τῆς Χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας: Πρὸς μία αὐτονομοθέτηση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου» ἐπιχειρεῖται ἡ διατύπωση μίας πρότασης ἐρμηνευτικῆς προσέγγισης τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου μετὰ ἐπίκεντρο τὴν ἔννοια τῆς «αὐτονόμησης» στὸ πλαίσιο τῆς πνευματικῆς ἀτμόσφαιρας τοῦ ἀνατολικοῦ χριστιανισμοῦ. Στὴν προοπτικὴ αὕτη διενεργεῖται διάλογος καὶ πρὸς κείμενα τῆς κλασικῆς γραμματικῆς ἀλλὰ καὶ τοῦ σύγχρονου στοχασμοῦ (Heidegger, Pönty κ.ἄ.). Στὸ τελευταῖο κείμενο τοῦ τόμου μετὰ τίτλο «Λατρεία καὶ Προσευχὴ στὴν πρωτοχριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ ἐπιδράσεις ἀπὸ τὴν λατρεία καὶ προσευχὴ τῆς Συναγωγῆς» ὁ Γεώργιος Φίλιππος ἐξετάζει τὶς μαρτυρίες καὶ τὶς παραδόσεις πὺ δείχνουν ἐπιδράσεις τῆς λατρείας τῆς Συναγωγῆς στὴν χριστιανικὴ λατρεία στὸ θέμα π.χ. τῶν βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων, τῶν ὥρων προσευχῆς κ.ἄ. Ὁ δεῦτερος τόμος τῆς Ἐπετηρίδας ὀλοκληρῶνεται μετὰ ἐνδιαφέρουσες βιβλιοπαρουσιάσεις.

Σύνθεσις (τεῦχος 2, Δεκέμβριος 2012)

Κυκλοφόρησε τὸ δεῦτερο τεῦχος τοῦ ἠλεκτρονικοῦ περιοδικοῦ «Σύνθεσις» πὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Τμήμα Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ. Στὸ πρῶτο ἄρθρο μετὰ τίτλο «Οἱ ἑσχατολογικὲς ἀναφορὲς τῆς Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῆς καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰωάννη γιὰ τὸν Υἱὸ τῆς Ἀνομίας καὶ τὸν Ἀντίχριστο. Διακειμενικὴ προσέγγιση», ὁ Χαράλαμπος Ἀτματζίδης μετὰ ἀφετηρία καὶ μέθοδο ἔρευνας τὴν θεωρία περὶ διακειμενικότητος, προχωρεῖ στὴ συνέχεια στὴν ἀναγκαία συγκριτικὴ ἐξέταση τῶν σχετικῶν κειμένων, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὸν Υἱὸ τῆς Ἀνομίας καὶ τὸν Ἀντίχριστο. Στὸ κείμενο πὺ ἀκολουθεῖ «Ἡ δράση τοῦ Μητροπολίτη Γενναδίου Ἀλεξιάδου κατὰ τὸν πρῶτο χρόνο τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸν ὀθωμανικὸ ζυγὸ» ὁ Διονύσιος Βαλαῆς ἐπιχειρεῖ μετὰ βάση τὰ δημοσιεύματα τοῦ τύπου τῆς ἐποχῆς νὰ ἐκθέσει τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάσταση πὺ ἐπικρατοῦσε στὴν πόλη τῆς Θεσσαλονίκης τὴν ἐποχὴ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ἐπιχειρώντας νὰ ἀναδείξει τὶς πρωτοβουλίες τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας στὶς ἔθνικες καὶ πολιτιστικὲς ἐξελίξεις. Ὁ Γεώργιος Μαρτζέλος στὸ ἄρθρο του «Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὁ ἱερὸς Ἀὐγουστῖνος» προσφέρει μία σύντομη ἐπισκόπηση τῆς διαχρονικῆς θετικῆς στάσης ἐναντι τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἱεροῦ Ἀὐγουστίνου, πὺ κράτησαν παλαιότεροι καὶ νεώτεροι καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Θεσσαλονίκης (ἡ πλειονότητά τους, π.χ. Ν. Ματσούκας, Π. Βασιλειάδης, Γ. Μαρτζέλος κ.ἄ.) μετὰ μοναδικὴ ἐξαίρεση τὸν Ἰω. Ρωμανίδου,

χωρίς ασφαλῶς νὰ ἀπουσιάζουν καὶ ὀρισμένες κριτικὲς ἐπισημάνσεις γιὰ ἀστοχίες τοῦ ἱεροῦ Πατρός. Ἡ Ν. Παπαγεωργίου στὸ μελέτημά της μὲ τίτλο «Ἡ πρόκληση τῆς κοινωνιολογίας ἀπὸ τὴ θεολογία: θεσμικὲς καὶ πρακτικὲς ὀψεις» ἐξετάζει τὴ σχέση καὶ τὸ διάλογο τῶν δύο ἐπιστημῶν στὸ πλαίσιο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης. Στὸ ἄρθρο «Θεολογία καὶ Κοινωνικὴ πρακτικὴ. Μία ἀναστοχαστικὴ θεώρηση» ὁ Ἰω. Πέτρου μὲ ἀφορμὴ τὸν ἐορτασμὸ γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης, ἀποπειρᾶται νὰ ἀναστοχαστεῖ στὸ ρόλο ποὺ διαδραμάτισε ἡ θεολογία καὶ τὰ μέλη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς στὴν παραγωγή στοχασμοῦ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἐπηρεάσει τὴν διαμόρφωση τῆς κοινωνικῆς πρακτικῆς. Στὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Ἡ οἰκουμενικὴ θεολογία στὴ Θεσσαλονικὴ μὲ ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ Καθηγητῆ Νίκου Μασσοῦκα» ὁ Στ. Τσομπανίδης ἐξετάζει τὸν ρόλο καὶ τὴ συμβολὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση καὶ τὸν οἰκουμενικὸ προβληματισμὸ εὐρύτερα, μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ στὸ ἔργο τοῦ Ν. Μασσοῦκα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή. Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους οἱ Ἰω. Πέτρου καὶ Ν. Μαγγιῶρος προσφέρουν μὲ τὸ κείμενό τους «Τμήμα Θεολογίας Α.Π.Θ. Ἐκτὸς τῆς ἰδρυσῆς του μέχρι σήμερα (Ἱστορία-Νομοθεσία-Πρόσωπα)» μίαν περιεκτικὴ ἱστορικὴ ἐπισκόπηση τῆς πορείας τοῦ Τμήματος Θεολογίας ἀπὸ τὴν χρονιὰ ἱδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὸ 1941, μέχρι καὶ σήμερα. Τὸ τεῦχος ὀλοκληρώνεται μὲ ἀναφορὰ στὰ νέα βιβλία τῶν μελῶν ΔΕΠ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ καὶ σὲ συνέδρια, ὅπως ἐπίσης καὶ σημαντικὲς βιβλιοπαρουσιάσεις.

Νικόλαος Ἀσπρούλης

Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς (Τόμος ΜΕ', Ἐν Ἀθήναις 2010)

Ὁ Τόμος ΜΕ' τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν ἐπὶ Κοσμητείας Μάριου Μπέγγζου, μὲ Διεύθυνση καὶ Ἐπιστοασία τῶν Κων. Ἡλ. Λιάκουρα - Ἀθαν. Γλάρου καὶ ἐπιμέλεια Θωμᾶ Ἀντ. Ἰωαννίδου ἀφιερώνεται τιμητικὰ στοὺς καθηγητὲς (†) Κωνσταντῖνο Β. Σκουτέρη, Διονύσιο Γ. Δακουρᾶ καὶ Σπυρίδωνα Δ. Κοντογιάννη. Ἡ Μαρίνα Κολοβοπούλου, Λέκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μὲ τὸ κείμενό της «Ὁ ὁμότιμος καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Β. Σκουτέρης († 2.11.2009) ἀναφέρεται στὰ ἐργοβιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐκλιπόντος ὁμότιμου καθηγητῆ τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων καὶ τῆς Συμβολικῆς Θεολογίας τοῦ Τμήματος Θεολογίας. Ὁ Μιχαὴλ Μαριόρας, Λέκτορας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀποτυπώνει τὴν ἀκαδημαϊκὴ πορεία τοῦ Διονυσίου Δακουρᾶ στὸ ἐργοβιογραφικὸ του σημείωμα γιὰ τὸν ὁμότιμο καθηγητὴ τῆς Συγκριτικῆς Θρησκευολογίας. Τέλος, ὁ Κωνσταντῖνος Μανίκας, Ἐπίκουρος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καταγράφει τὰ βιογραφικὰ καὶ ἐργογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ καθηγητῆ τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Στὸ πρῶτο μελέτημα τῆς Ἐπετηρίδος, μὲ θέμα «Νομοκανονικὲς ἀπαντήσεις σὲ ὑποβληθεῖσες γραπτὲς ἐρωτήσεις-παρατηρήσεις σχετικὰ μὲ τὴν καθάρωση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου», ὁ Ὅμοτ. Καθηγητὴς Παναγιώτης Μπούμπης δημοσι-

εύει ὀρισμένες ἑρμηνευτικὲς παρατηρήσεις σὲ ζητήματα ποὺ ἀνέκυψαν ἀπὸ μία γνωμοδότησή του σχετικὰ μὲ τὸ παλαιὸ ζήτημα τῆς δυνατότητας καθαιρέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' ἀπὸ τοὺς ἄλλους Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο, μὲ τίτλο «Οἱ “τρεῖς θάνατοι” τοῦ Λεον. Τολστόι» ὁ Ὁμ. Καθηγητὴς Μιχ. Μακράκης, στὸ πλαίσιο τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Τολστόι, διερευνᾷ τὶς περὶ σωματικοῦ, πνευματικοῦ καὶ αἰώνιου θανάτου ἀπόψεις τοῦ ρώσου λογοτέχνη. Ἀμέσως μετὰ ὁ Ὁμ. Καθ. Ἀλέξανδρος Σταυρόπουλος στὸ μελέτημά του «Von Chaos zur Person im Heiligen Geist, Persönliche und spirituelle Ressourcen, um dem Chaos kreativ entgegenzutreten» μελετᾷ τὸν ρόλο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ ὁποῖος ἐντοπίζεται στὴ δημιουργικὴ μεταμόρφωση τοῦ χάους σὲ δυνατότητα προσωπικῆς ὑπαρξῆς καὶ πνευματικῆς ἀναγέννησης. Ὁ Καθ. Π.Β. Πάσχος πραγματοποιεῖ μέρος τῆς κριτικῆς ἔκδοσης ἔργου τοῦ Μ. Βλάσταρη, μὲ τίτλο «Ἡ Κλίμαξ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου κατὰ Ματθαῖον Βλάσταρην (Ἕνα νέο κείμενο τῆς «Κλίμακος» ἀπὸ τὸν Μ. Βλάσταρη). – Ε'».

Ἀκολουθῶς ὁ Καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Δελνκωσταντῆς στὸ ἄρθρο του «Die Orthodoxe Kirche und Theologie angesichts der herausforderung der Menschenrechte und des modernen säkularen Rechtsstaates» ἐκθέτει καὶ συζητᾷ τὶς θέσεις τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας σχετικὰ μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στὸ πλαίσιο τοῦ σύγχρονου κοσμικοῦ κράτους δικαίου. Ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ Καθηγητὴς Μάριος Μπέγζος στὴ μελέτη του μὲ θέμα «Orthodoxe theologische Bildung in ökumenischer Perspektive» ἀναδεικνύει τὶς προκλήσεις καὶ εὐθύνες τῆς ὀρθόδοξης θεολογικῆς ἐκπαίδευσης στὸ πλαίσιο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου. Ὁ Καθηγητὴς Ἀπόστολος Νικολαΐδης στὸ ἄρθρο του «Ἱερὸς Κληρὸς καὶ συνδικαλισμός» διερευνᾷ τὴ σχέση συνδικαλισμοῦ καὶ Κληρικῶν στὸ πλαίσιο τῆς σύγχρονης ἐκκοσμικεύσεως καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὸ ἐργαλεῖο παρέμβασεως στὰ κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ πολιτικά πράγματα. Ὁ Μητροπολίτης Μεσσηνίας καὶ Καθηγητὴς Χρυσόστομος Σαββᾶτος στὴ μελέτη του «Ἡ Ἁγία Γραφή στὴ Θεία Λατρεία. Ἡ ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση τῶν βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων», ἐξετάζει τὴ λειτουργικὴ κατανόηση τῆς Ἐκκλησίας ὡς λατρεύουσας κοινότητας μὲ ἐπίκεντρο τὴ θέση τῆς Ἁγίας Γραφῆς στὴ διαμόρφωση τῆς Ὁρθόδοξης Λατρείας. Ὁ Ἀρχιμανδριτὴς καὶ Καθηγητὴς Γρηγόριος Παπαθωμᾶς στὸν πανηγυρικὸ λόγο ποὺ ἐκφώνησε στὴν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (30.1.2011), μὲ θέμα «Ἡ ἀμφισβία τοῦ ἀρχετύπου στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες» διερευνᾷ τὴν πατερικὴ θεώρηση τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἐσχάτων, ἀντιδιαστέλλοντας τὴν πλατωνικὴ νοσταλγία ἀπὸ τὴν χριστοκεντρικὴ εἰκονικὴ ὄντολογία τῶν ἐσχάτων ὡς γόνιμο πεδίο γιὰ μία ἐναλλακτικὴ θεώρηση τῆς παιδείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀκολουθῶς, ὁ Ἄν. Καθηγητὴς Σωτήριος Δεσπότης στὸ ἄρθρο του «Τὸ ἐκ πίστεως εἰς πίστιν στὸ Ρωμ. 1,17» ὑπομνηματίζει ἑρμηνευτικὰ τὸ ἐν λόγω πᾶλειο χωρίο. Ὁ Ἐπίκ. Καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Μανίκας στὴ μελέτη του «Ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος καὶ τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας στὴν ἐποχή του» διερευνᾷ τὸ πάντοτε ἐπίκαιρο αὐτὸ ζήτημα στὶς θεολογικὲς θέσεις καὶ στὰ γε-

γονότα πού συνδέονται με τὸν Ἰωάννη Χρυσόστομο. Ὁ Ἐπίκ. Καθηγητὴς Ἀθανάσιος Γλᾶρος στὴ μελέτη, μὲ τίτλο «Ἡ ἑλληνικὴ πατερικὴ σκέψη καὶ ἡ τέχνη τῆς αὐτοαξιολογήσεως κατὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία» διερευνᾷ τὶς ἀνθρωπολογικὲς πτυχὲς τῆς πατερικῆς σκέψης πού μποροῦν νὰ οἰκοδομήσουν ἕνα κατάλληλο γιὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία πλαίσιο αὐτοαξιολόγησιν. Ὁ Ἐπίκ. Καθηγητὴς Ἀθανάσιος Μελισσάρης στὸ ἄρθρο του «The Tragedy of Suicide and its Pastoral Prevention» ἐξετάζει τὸ πρόβλημα τῆς αὐτοκτονίας στὶς σύγχρονες δυτικὲς κοινωνίες καὶ ἀκολουθῶς ἐπιχειρεῖ τὴν ποιμαντικὴ πρόληψη τοῦ φαινομένου ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τῆς ὀρθόδοξης ποιμαντικῆς ψυχολογίας. Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος καὶ Ἐπίκ. Καθηγητὴς Γεώργιος Εὐθυμίου στὸ ἄρθρο του «Ὁ πανεπιστημιακὸς Ναὸς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Καπνικαρέας καὶ οἱ διατελέσαντες ἐφημέριοι αὐτοῦ» ἀναφέρεται στὴν ἱστορία καὶ στὴν ἐκπαιδευτικὴ καὶ ποιμαντικὴ προσφορὰ τοῦ πανεπιστημιακοῦ ναοῦ.

Ἀκολουθῶς, ὁ Ἐπίκ. Καθηγητὴς Θωμᾶς Ἰωαννίδης στὴ μελέτη μὲ θέμα «Πρόσωπο, ἕτερότητα καὶ κοινωνία στὴν Καινὴ Διαθήκη» διερευνᾷ συστηματικὰ τὶς δυνατότητες οὐσιαστικοῦ διαλόγου μεταξὺ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς σύγχρονης πολυπολιτισμικῆς πραγματικότητας, μελετώντας τὴ σημασία τῶν τριῶν αὐτῶν ἐννοιῶν στὴν ἀρχαιοελληνικὴ γραμματεία καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ὁ Λέκτορας Νικόλαος Ξιώνης στὸ ἄρθρο μὲ τίτλο «Ὁ ἐκκλησιολογικὸς χαρακτῆρας τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου» μελετᾷ τὴν μυστηριακὴ σχέση ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ ἀναδεικνύει τὴν ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση τοῦ γάμου ὡς ἔνταξη στὴ σχέση Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας. Ἡ Λέκτωρ Βασιλικὴ Σταθοκώστα στὴ μελέτη «Ὁ θεολογικὸς διάλογος Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν στὸν 20^ο αἰῶνα. Ἀφορμὴ γιὰ προβληματισμὸ γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῶν διμερῶν θεολογικῶν διαλόγων τῆς Ὁρθοδοξίας» ἀναφέρεται στὶς ἱστορικὲς πτυχὲς καὶ στοὺς πρωταγωνιστὲς αὐτοῦ τοῦ διαλόγου, ἀποτιμῶντας τὴν πορεία του μέσα στὸ χρόνο. Ἡ Ἀριάδνη Σαραντουλάκου, Δρ Θ. καὶ ΕΤΕΠ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, στὸ ἄρθρο «The Role of the Storyteller in the Ascetic and Anagogic Narratives» ἐξετάζει τὸν ρόλο καὶ τὴν ἐμπλοκὴ τοῦ ἀφηγητῆ στὰ ποικίλα ἀσκητικὰ κείμενα τῆς Ὁρθόδοξης Παράδοσης σὲ σχέση μὲ τὸν παραμυθητικὸ καὶ ἀναγωγικὸ χαρακτῆρα τους. Τέλος, στὸ «Παράρτημα» τοῦ Τόμου ὁ Ἐπίκ. Καθηγητὴς Θωμᾶς Ἰωαννίδης δημοσιεύει τὰ «Χρονικὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὸ ἔτος 2010», στὰ ὁποῖα περιέχονται στοιχεῖα γιὰ τοὺς φοιτητὲς, τοὺς διδάκτορες καὶ τοὺς διπλωματούχους εἰδίκευσης, καθὼς καὶ οἱ ἐπιστημονικὲς δραστηριότητες τῶν Τμημάτων τῆς Σχολῆς καὶ τῶν μελῶν ΔΕΠ. Ὁ Τόμος ΜΕ' τῆς Ἐπιστημονικῆς αὐτῆς Ἐπετηρίδος τυπώθηκε μὲ τὴν εὐγενικὴ χορηγία τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Μεσσηνίας, Ὑδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης, Ἐρμιονίδος καὶ Τροιζηνίας, Νέας Σμύρνης, καθὼς καὶ Ἰλίου, Ἀχαρῶν καὶ Πετροπόλεως.

Σταῦρος Γιαγκάζογλου